



Innst. 399 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument 8:91 S (2012–2013)

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Morten Ørsal Johansen, Per Sandberg, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim om ikke å tillate bruk av burka, niqab eller andre heldekkende plagg i det offentlige rom

Til Stortinget

Sammendrag

Stortingsrepresentantene Siv Jensen, Morten Ørsal Johansen, Per Sandberg, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim fremmet 10. april 2013 følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovforslag for å forby heldekkende plagg på offentlig sted.
2. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som sørger for at identitetskort som ikke oppfyller kravene i passforskriften, anses å være ugyldige.
3. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovforslag som gir en egnet straffereaksjon, for eksempel bøter, for bruk av heldekkende plagg på offentlig sted, med mindre bekledningen brukes i henhold til bestemmelser som gjelder helse, miljø og sikkerhet (HMS).»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Tore Hagebakken, Sigvald Oppebøen Hansen, Anna Ljunggren og Tove-Lise Torve, fra

Fremskrittspartiet, Hans Frode Kieland Asmyhr, Ulf Leirstein, Åse Michaelsen og lederen Per Sandberg, fra Høyre, André Oktay Dahl og Anders B. Werp, fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, framhever Grunnloven § 2 om religionsfrihet som en viktig demokratisk og samfunnsmessig verdi. Likeledes er den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 9 av stor betydning for å legge til rette for toleranse, dialog og gjensidig respekt på tvers av religioner.

Komiteen legger derfor til grunn som hovedregel at det ikke er politikernes oppgave å definere hvordan en religion skal praktiseres, så lenge utøvelsen ikke strider mot norsk lov eller setter grunnleggende demokratiske prinsipper til side.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, konstaterer at det er begrenset rettspraksis innen nasjonalt og internasjonalt regelverk når det gjelder inngrep i religionsfriheten, men peker på at Justis- og beredskapsdepartementet i sin vurdering av et liknende forslag, Representantforslag 75 S (2009–2010), går langt i retning av at forslaget vil være et brudd på den europeiske menneskerettskonvensjons artikkel 9. I sin uttalelse av 10. mai 2013 (vedlagt) fastholder departementet denne vurderingen.

Komiteen mener det er viktig at ingen blir tvunget til å gå med heldekkende plagg eller religiøse markører. Bruk av burka, niqab og hijab kan ha problematiske sider i det vi ønsker skal være et åpent og fritt samfunn, all den tid det er vanskelig å skille mellom bruken som skjer frivillig og bruken som skjer under tvang. Disse kleskodene gjelder kun for kvin-

ner, og kan slik være et uttrykk for diskriminering og undertrykkelse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at et lovverk som regulerer den enkeltes antrekk, vil innebære noe nytt i norsk lovgivning. Flertallet mener derfor forslaget også må vurderes med hensyn til omfanget av det problemet man søker å løse.

Komiteen deler justisministerens syn om at heldekkende religiøse plagg som burka og niqab gir uttrykk for et menneske- og kvinnesyn som vi ønsker å motarbeide.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil påpeke at det nedlegges et betydelig og verdifullt integreringsarbeid i hele landet. Flertallet mener det er viktig at dette arbeidet videreføres på en slik måte at vi legger grunnlaget for et allment menneske- og kvinnesyn basert på likeverd. Flertallet mener dette best gjøres ved andre virkemidler enn forbud mot heldekkende plagg i det offentlige rom.

Komiteen mener det må settes i verk forebyggende tiltak, i samarbeid med angjeldende miljøer, for å forhindre tvang og sosial kontroll. Komiteen viser til at regjeringen i Meld. St. 6 (2012–2013) En helhetlig integreringspolitikk, har støttet at det utarbeides slike regler ut fra lokale, konkrete og praktiske vurderinger.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at i de tilfellene der det er nødvendig å se en persons ansikt for å kontrollere identiteten, er det mulig å gjennomføre en slik kontroll innenfor eksisterende regelverk uten at dette kommer i konflikt med vedkommendes overbevisning.

Flertallet viser i den forbindelse til brev 25. mars 2010 til Stortinget med svar på skriftlig spørsmål nr. 880 fra stortingsrepresentant Per-Willy Amundsen om gjennomføringen av passkontroll overfor personer i heldekkende plagg, og til brev

17. oktober 2012 til Stortinget med svar på skriftlig spørsmål nr. 55 fra stortingsrepresentant Morten Ørsal Johansen om bruk av heldekkende plagg i det offentlige rom og særlig i fengsler.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker å henvise til argumentasjonen i forslaget, og slutter seg til begrunnelsen der. På denne bakgrunn ønsker disse medlemmer å fremme følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovforslag for å forby heldekkende plagg på offentlig sted.
2. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som sørger for at identitetskort som ikke oppfyller kravene i passforskriften, anses å være ugyldige.
3. Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovforslag som gir en egnet straffereaksjon, for eksempel bøter, for bruk av heldekkende plagg på offentlig sted, med mindre bekledningen brukes i henhold til bestemmelser som gjelder helse, miljø og sikkerhet (HMS).»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovforslag for å forby heldekkende plagg på offentlig sted.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som sørger for at identitetskort som ikke oppfyller kravene i passforskriften, anses å være ugyldige.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovforslag som gir en egnet straffereaksjon, for eksempel bøter, for bruk av heldekkende plagg på offentlig sted, med mindre bekledningen brukes i henhold til bestemmelser som gjelder helse, miljø og sikkerhet (HMS).

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:91 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Morten Ørsal Johansen, Per Sandberg, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim om ikke å tillate bruk av burka, niqab eller andre heldekkende plagg i det offentlige rom – bifalles ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 4. juni 2013

Per Sandberg

leder

Akhtar Chaudhry

ordfører

Vedlegg

**Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet
v/statsråden til justiskomiteen, datert 10. mai 2013**

Vedrørende representantforslag 91 s (2012-2013)

Jeg viser til Justiskomiteens brev 30. april 2013 der det bes om Justis- og beredskapsdepartementets uttalelse i forbindelse med behandlingen av representantforslag 91 S (2012-2013) fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Morten Ørsal Johansen, Per Sandberg, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim om ikke å tillate bruk av burka, niqab eller andre heldekkende plagg i det offentlige rom.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at bruk av plagg som helt eller delvis skjuler ansiktet i offentligheten ikke er ønskelig. Bruk av heldekkende plagg som burka og niqab vanskeliggjør kommunikasjon med andre, og kan være en utfordring når det gjelder deltakelse i utdanning, arbeidsliv og samfunnsliv. Slike plagg kan også være uttrykk for et menneske- og kvinnesyn som bryter med sentrale verdier i det norske samfunnet.

Et generelt forbud mot bruk av heldekkende plagg i det offentlige rom vil imidlertid kunne komme i konflikt med våre internasjonale forpliktelser. I forbindelse med at et liknende forslag ble fremsatt i representantforslag 75 S (2009-2010) uttalte daværende Justisminister Knut Storberget at det er fare for at et generelt forbud mot heldekkende plagg i det offentlige rom vil være i strid med vernet av religionsfriheten under EMK artikkel 9 og andre internasjonale konvensjoner. Siden den gang har Frankrike vedtatt et generelt forbud mot bruk av heldekkende plagg i det offentlige rom. Den franske loven er brakt inn for EMD, som så langt ikke har kommet med noen avgjørelse i saken. Jeg kan ikke se at det er grunn til å konkludere annerledes i dette spørsmålet i dag, og viser til fremstillingen gitt i brevet 21. april 2010.

I enkelte mer spesifikke situasjoner vil imidlertid et forbud være godt begrunnet. Som forslagsstillerne viser til, har flere utdanningsinstitusjoner innført regler mot bruk av heldekkende plagg i undervisningssituasjoner. Regjeringen har i Meld. St. 6 (2012-2013) En helhetlig integreringspolitikk støttet at det utarbeides slike regler ut fra lokale, konkrete og praktiske vurderinger.

Når det gjelder problemstillingene knyttet til identitetskontroll, gir gjeldende lovgivning etter mitt syn rom for slik kontroll i de tilfeller der dette er nødvendig av for eksempel sikkerhetsmessige grunner. Jeg viser i denne forbindelse til tidligere justisminister Knut Storbergets svar 25. mars 2010 på skriftlig

spørsmål nr. 880 fra stortingsrepresentant Per-Willy Amundsen om gjennomføringen av passkontroll overfor personer i heldekkende plagg, og til mitt svar 17. oktober 2012 på skriftlig spørsmål nr. 55 fra stortingsrepresentant Morten Ørsal Johansen om bruk av heldekkende plagg i det offentlige rom og særlig i fengsler.

Justis- og beredskapsdepartementet innhentet i 2010-2011 informasjon fra en rekke departementer om erfaringer og utfordringer knyttet til bruk av religiøse plagg og symboler i ulike situasjoner. Kunnskapsdepartementet opplyste da at de ikke var kjent med at bruk av heldekkende plagg var blitt oppfattet som problematisk i forbindelse med henting og levering i barnehage mv, og viste til at personalet som regel vil ha daglig kontakt med barnas foreldre og vil kunne identifisere disse ved hjelp av andre kjennetegn. Tilsvarende viste Arbeidsdepartementet til at identifikasjon av personer som søker eller mottar en ytelse fra NAV ofte vil kunne finne sted uten at vedkommende fjerner eventuelle heldekkende plagg, og at man i de tilfellene der det er nødvendig å se ansiktet på personen vil legge til rette for at dette kan skje på en måte som i minst mulig grad krenker personens religiøse overbevisning.

I de tilfeller der kvinner er tvunget til å bruke heldekkende plagg som burka og niqab, vil dette rammes av straffeloven 1902 § 222 om tvang. Det vil da være den som utøver tvangen som holdes ansvarlig. Dersom det vedtas et generelt forbud mot bruk av heldekkende plagg i det offentlige rom, vil dette først og fremst ramme de som bærer plagget. Det er ikke åpenbart at et eventuelt forbud vil gjøre situasjonen lettere for de kvinnene som er utsatt for slik tvang. Jeg er enig med forslagsstillerne i at det er viktig at norske myndigheter gir et klart signal om at slik undertrykkelse av kvinner ikke aksepteres i det norske samfunnet, men etter mitt syn bør dette gjøres ved bruk av andre virkemidler enn et generelt forbud mot bruk av heldekkende plagg i det offentlige rom.

Når det gjelder punkt 2 i representantforslaget, nevner jeg at pass på mange måter står i en særstilling, men at vi ikke har helt generelle regler om hva som skal anses som gyldig legitimasjon i Norge. Derimot finnes det særbestemmelser om hva som kan tjene som legitimasjon i bestemte sammenhenger. I tilfeller der det kreves identifikasjon med bilde, vil dette nødvendigvis inkludere at det skal være mulig å gjenkjenne vedkommende.